

କଲେକ୍ଟର ଏବଂ ଅନ୍ୟମାନେ

ବନାମ

ପି. ମଙ୍ଗଳା ଏବଂ ଅନ୍ୟମାନେ

ଫେବୃଆରୀ 28, 2003

[ଡୋରାଇସ୍ୱାମୀ ରାଜୁ ଏବଂ ଅରିଜିଡ୍ ପଶାୟତ, ନ୍ୟାୟମୂର୍ତ୍ତିସ୍ୱୟ]

ଜମି ଆଇନ:

ଆନ୍ଧ୍ର ପ୍ରଦେଶ ଆବଣ୍ଟିତ ଜମି (ହସ୍ତାନ୍ତର ନିଷେଧ) ଅଧିନିୟମ, 1977 — ଆନ୍ଧ୍ର ପ୍ରଦେଶ (ଡେଲେଙ୍ଗାନା କ୍ଷେତ୍ର) ଭୂମି ରାଜସ୍ୱ ଅଧିନିୟମ, 1950 — ଧାରା 47, 48 ଏବଂ 166-B — ମୂଳ ଆବଣ୍ଟନପ୍ରାପ୍ତ ବ୍ୟକ୍ତିମାନଙ୍କୁ ଆବଣ୍ଟନ କରାଯାଇଥିବା ଜମିର ଆବଣ୍ଟନ 30 ବର୍ଷ ପରେ ବାତିଲ — ରିଟ୍ ଆବେଦନରେ ଉଚ୍ଚ ନ୍ୟାୟାଳୟର ଏକକ ବିଚାରପୀଠଙ୍କ ଦ୍ୱାରା ମୂଳ କର୍ତ୍ତୃପକ୍ଷଙ୍କୁ ପୁନର୍ବିଚାର କରିବା ପାଇଁ ନିର୍ଦ୍ଦେଶ — ଖଣ୍ଡପୀଠ 30 ବର୍ଷର ବ୍ୟବଧାନକୁ ଦୃଷ୍ଟିରେ ରଖି ଆବଣ୍ଟନ ବାତିଲ ଆବେଶକୁ ରଦ୍ଦ କଲେ — ଅପିଲରେ, ନିଷ୍ପତ୍ତି: ଯୁକ୍ତିସଙ୍ଗତ ସମୟାବଧି ପ୍ରଶ୍ନ ପରିପାଶ୍ୱିକ ପରିସ୍ଥିତି ଏବଂ ସମସ୍ତ ପ୍ରାସଙ୍ଗିକ କାରକକୁ ବିଚାରକୁ ନେଇ ନିର୍ଣ୍ଣୟ କରାଯିବ। ଆବଶ୍ୟକ — ଉଚ୍ଚ ନ୍ୟାୟାଳୟ ସମସ୍ତ ପ୍ରାସଙ୍ଗିକ ଦିଗକୁ ବିଚାର କରିନଥିବାରୁ ମାମଲାକୁ ପୁନର୍ବିଚାର ପାଇଁ ଉଚ୍ଚ ନ୍ୟାୟାଳୟର ଖଣ୍ଡପୀଠଙ୍କ ନିକଟକୁ ଫେରାଇ ଦିଆଗଲା ।

ଆନ୍ଧ୍ର ପ୍ରଦେଶ ଆବଣ୍ଟିତ ଜମି (ହସ୍ତାନ୍ତର ନିଷେଧ) ଅଧିନିୟମ, 1977 ସହ ପଠିତ ଆନ୍ଧ୍ର ପ୍ରଦେଶ (ଡେଲେଙ୍ଗାନା କ୍ଷେତ୍ର) ଭୂମି ରାଜସ୍ୱ ଅଧିନିୟମ, 1950ର ଧାରା 166-B ଅନୁଯାୟୀ ଜିଲ୍ଲାପାଳ ସ୍ୱପ୍ରବୃତ୍ତ ଭାବେ କାର୍ଯ୍ୟାନୁଷ୍ଠାନ ଆରମ୍ଭ କରିଥିଲେ । ଏହାର ଆଧାର ଥିଲା ଯେ, ମୂଳ ଆବଣ୍ଟନପ୍ରାପ୍ତ ବ୍ୟକ୍ତିମାନଙ୍କ ସପକ୍ଷରେ କରାଯାଇଥିବା ଜମି ଆବଣ୍ଟନ ଅନିୟମିତ ଥିଲା ଏବଂ ସ୍ୱତନ୍ତ୍ର ଲୋନୀ ନିୟମାବଳୀ ଅନୁଯାୟୀ ନିର୍ଦ୍ଧାରିତ ବିଭିନ୍ନ ସର୍ତ୍ତ ଓ ନିବନ୍ଧନର ଉଲ୍ଲଙ୍ଘନ କରାଯାଇଥିଲା । ଏହାର କାରଣ ଥିଲା ଯେ, ମୂଳ ଆବଣ୍ଟନପ୍ରାପ୍ତ ବ୍ୟକ୍ତିମାନଙ୍କ ଦ୍ୱାରା କରାଯାଇଥିବା ହସ୍ତାନ୍ତର ବେଆଇନ ଥିଲା ଏବଂ ଭୂମି ରାଜସ୍ୱ ଅଧିନିୟମର ଧାରା 47 ଏବଂ 48ରେ ନିର୍ଦ୍ଧାରିତ ସର୍ତ୍ତଗୁଡ଼ିକର

ଉଲ୍ଲଂଘନ ହୋଇଥିବାରୁ ଉକ୍ତ ଆବଶ୍ୟକଗୁଡ଼ିକୁ ବାତିଲ କରାଯିବା ଆବଶ୍ୟକ ଥିଲା । ତଦନୁସାରେ, ଆବଶ୍ୟକ ବାତିଲ ଆଦେଶ ପ୍ରଦାନ କରାଯାଇଥିଲା ଏବଂ ଉକ୍ତ ଆଦେଶକୁ ଉଚ୍ଚ ନ୍ୟାୟାଳୟରେ ଆହ୍ୱାନ କରାଯାଇଥିଲା । ରିଟ୍ ଆବେଦନର ନିଷ୍ପତ୍ତି କରିବା ସମୟରେ ଉଚ୍ଚ ନ୍ୟାୟାଳୟର ଏକକ ବିଚାରପୀଠ ଏହି ମତ ପ୍ରକାଶ କରିଥିଲେ ଯେ, କେବଳ 30 ବର୍ଷ ଅତିବାହିତ ହୋଇଯାଇଛି ବୋଲି ମାତ୍ର, ପରସ୍ପର ବିରୋଧୀ ଦାବି ଥିବା ସତ୍ତ୍ୱେ, କାର୍ଯ୍ୟାନୁଷ୍ଠାନକୁ ସ୍ୱୟଂଚାଳିତ ଭାବେ ସମାପ୍ତ କରାଯାଇପାରିବ ନାହିଁ ତେଣୁ, ଆବେଦନକାରୀମାନଙ୍କୁ ସକ୍ଷମ କର୍ତ୍ତୃପକ୍ଷଙ୍କ ସମ୍ମୁଖରେ ନିଜ ଦାବି ଉପସ୍ଥାପନ କରିବା ପାଇଁ ନିର୍ଦ୍ଦେଶ ଦିଆଯାଇଥିଲା ।

ଅପିଲରେ ଦୁଇ ଜଣିଆ ବିଚାରପତିଙ୍କ ଖଣ୍ଡପୀଠ ଏହି ମତ ପ୍ରକାଶ କରିଥିଲେ ଯେ, ଯଦ୍ୟପି କାର୍ଯ୍ୟାନୁଷ୍ଠାନ ଆରମ୍ଭ କରିବା ପାଇଁ କୌଣସି ସମୟସୀମା ନିର୍ଦ୍ଧାରିତ ହୋଇନାହିଁ, ତଥାପି ତାହା ଏକ ଯୁକ୍ତିସଙ୍ଗତ ସମୟ ମଧ୍ୟରେ କରାଯିବା ଆବଶ୍ୟକ । ତେଣୁ, ପ୍ରାୟ 30 ବର୍ଷ ପରେ ଆରମ୍ଭ କରାଯାଇଥିବା ଏପରି କାର୍ଯ୍ୟାନୁଷ୍ଠାନକୁ ବଜାୟ ରଖାଯାଇପାରିବ ନାହିଁ । ଫଳସ୍ୱରୂପ, ଏକକ ବିଚାରପୀଠଙ୍କ ନିର୍ଦ୍ଦେଶକୁ ରଦ୍ଦ କରି ଆବଶ୍ୟକ ବାତିଲ ଆଦେଶକୁ ମଧ୍ୟ ରଦ୍ଦ କରାଯାଇଥିଲା । ଏହି ନ୍ୟାୟାଳୟରେ ଦାଖଲ ଅପିଲରେ ଉତ୍ତରଦାତାମାନଙ୍କ ପକ୍ଷରୁ ଯୁକ୍ତି କରାଯାଇଥିଲା ଯେ, ଆନ୍ତ୍ର ପ୍ରଦେଶ ଆବଶ୍ୱିତ ଜମି (ହସ୍ତାନ୍ତର ନିଷେଧ) ଅଧିନିୟମ, 1977 ବର୍ତ୍ତମାନର ମାମଲାର ତଥ୍ୟ ପରିସ୍ଥିତିରେ ପ୍ରଯୁଜ୍ୟ ନୁହେଁ ଏବଂ ଏହା କେବଳ ସରକାରଙ୍କ ଦ୍ୱାରା କରାଯାଇଥିବା ଜମି ଆବଶ୍ୟକ କ୍ଷେତ୍ରରେ ହିଁ ପ୍ରଯୁଜ୍ୟ । ଆହୁରି ଯୁକ୍ତି କରାଯାଇଥିଲା ଯେ, ଯଦ୍ୟପି ଉକ୍ତ ଅଧିନିୟମ ଅନୁଯାୟୀ ଆବଶ୍ୱିତ ଜମିର ହସ୍ତାନ୍ତର ଉପରେ ନିଷେଧାଜ୍ଞା ରହିଛି, କିନ୍ତୁ ସମ୍ପୃକ୍ତ ନିୟମାବଳୀରେ ଏପରି କୌଣସି ସର୍ତ୍ତ କିମ୍ବା ନିଷେଧାଜ୍ଞା ନଥିଲା । ଏହା ମଧ୍ୟ ଯୁକ୍ତି କରାଯାଇଥିଲା ଯେ, ଯୁକ୍ତିସଙ୍ଗତ ସମୟ ନିର୍ଦ୍ଧାରଣ ପାଇଁ କୌଣସି କଠୋର ସୂତ୍ର ରହିପାରିବ ନାହିଁ; ତଥାପି 30 ବର୍ଷର ସମୟାବଧିକୁ କୌଣସି ପରିସ୍ଥିତିରେ ମଧ୍ୟ ଯୁକ୍ତିସଙ୍ଗତ ସମୟ ବୋଲି କୁହାଯାଇପାରିବ ନାହିଁ ।

ଅପିଲକାରୀମାନଙ୍କ ପକ୍ଷରୁ ଯୁକ୍ତି କରାଯାଇଥିଲା ଯେ, ହସ୍ତାନ୍ତର ନିଷେଧ ଅଧିନିୟମର ଧାରା 3ରେ ଏକ ଧାର୍ଯ୍ୟମାନ ବ୍ୟବସ୍ଥା ରହିଛି ଏବଂ ଏହି ଅଧିନିୟମ ପ୍ରବର୍ତ୍ତନ ପୂର୍ବରୁ ଓ ପରେ କରାଯାଇଥିବା ସମସ୍ତ ଜମି ଆବଶ୍ୟକ ଏହାର ପରିସରଭୁକ୍ତ । ଆହୁରି ଯୁକ୍ତି କରାଯାଇଥିଲା ଯେ, ଆବଶ୍ୟକ ପ୍ରମାଣପତ୍ରରୁ ସ୍ପଷ୍ଟ ଯେ, ଆବଶ୍ୱିତ ଜମିର ହସ୍ତାନ୍ତର ଉପରେ ନିଷେଧାଜ୍ଞା ରହିଥିଲା । ଏହା ମଧ୍ୟ ଦାବି କରାଯାଇଥିଲା ଯେ, ବର୍ତ୍ତମାନର ମାମଲାର ତଥ୍ୟ ଓ ପରିସ୍ଥିତିକୁ ଦୃଷ୍ଟିରେ ରଖିଲେ, ସମ୍ପୃକ୍ତ କାର୍ଯ୍ୟାନୁଷ୍ଠାନ ବହୁ ଦିନ ପରେ ଗ୍ରହଣ କରାଯାଇଛି ବୋଲି କୁହାଯାଇପାରିବ ନାହିଁ ।

ଅପିଲଗୁଡ଼ିକର ନିଷ୍ପତ୍ତି କରି ନ୍ୟାୟାଳୟ ନିମ୍ନଲିଖିତ ନିଷ୍ପତ୍ତି ଦେଇଥିଲେ :

1. ଯୁକ୍ତିସଙ୍ଗତ ସମାଧାବଧି କେତେ ହେବ, ତାହା ସମ୍ପୃକ୍ତ ମାମଲାର ତଥ୍ୟ ଓ ପରିସ୍ଥିତି ଉପରେ ନିର୍ଭର କରେ। ଏହି ପ୍ରଶ୍ନର ନିର୍ଣ୍ଣୟ ପାଇଁ କୌଣସି ସ୍ଥିର କିମ୍ବା ସର୍ବଜନୀନ ସୂତ୍ର ରହିପାରିବ ନାହିଁ । କୌଣସି ସମାଧାବଧି ଯୁକ୍ତିସଙ୍ଗତ କି ନୁହେଁ, ତାହା ବିଚାର କରୁଥିବା ନ୍ୟାୟାଳୟ କିମ୍ବା କର୍ତ୍ତୃପକ୍ଷଙ୍କୁ ଏହି ପ୍ରଶ୍ନର ନିଷ୍ପତ୍ତି ପାଇଁ ପରିପାର୍ଶ୍ବିକ ପରିସ୍ଥିତି ଏବଂ ସମସ୍ତ ପ୍ରାସଙ୍ଗିକ କାରକକୁ ବିଚାରକୁ ନେବାକୁ ପଡ଼ିବ। ‘ଯୁକ୍ତିସଙ୍ଗତ’ ଏକ ସାପେକ୍ଷ ଶବ୍ଦ। କୌଣସି ନିର୍ଦ୍ଦିଷ୍ଟ ମାମଲାର ତଥ୍ୟ ଓ ପରିସ୍ଥିତିକୁ ଦୃଷ୍ଟିରେ ରଖି, ଯାହା ବିବେକସଙ୍ଗତ, ଚର୍ଚ୍ଚସଙ୍ଗତ ଏବଂ ଅତ୍ୟଧିକ କିମ୍ବା ଅସଙ୍ଗତ ନୁହେଁ, ତାହାକୁ ହିଁ ‘ଯୁକ୍ତିସଙ୍ଗତ’ ବୋଲି କୁହାଯିବ ।

ଗୁଜରାଟ ରାଜ୍ୟ ବନାମ ପଟେଲ ରାଘବ ନାଥା ଓ ଅନ୍ୟମାନେ, AIR (1969) SC 1997;
ଦିଲ୍ଲୀ ମହାନଗର ନିଗମ ବନାମ M/s ଜଗନ ନାଥ, AIR (1987) SC 2316; ଏବଂ *ଅଶୋକ କୁମାର ଓ ଅନ୍ୟଜଣେ ବନାମ ଯୁନିଟ୍ ଇରେକ୍ଟର୍ସ (ଗୁଜରାଟ) (ପ୍ରା.) ଲିମିଟେଡ୍ ଓ ଅନ୍ୟଜଣେ, AIR (1989) SC 973* ମାମଲାଗୁଡ଼ିକର ନିଷ୍ପତ୍ତି ଉପରେ ନିର୍ଭର କରାଯାଇଛି ।

ଲାବୁଚେର ବନାମ ଗାଉସନ, (1872) L.R. 13 Ed. Ca. 325 ମାମଲାର ନିଷ୍ପତ୍ତିର ମଧ୍ୟ ଉଲ୍ଲେଖ କରାଯାଇଛି ।

2. ବିଭାଗୀୟ ଖଣ୍ଡପୀଠ କେବଳ ବିଳମ୍ବ ପ୍ରସଙ୍ଗକୁ ମାତ୍ର ବିଚାର କରିଥିବାରୁ, ମାମଲାର ସମସ୍ତ ପ୍ରାସଙ୍ଗିକ ଦିଗ ଉପରେ ବିଚାର କରାଯାଇନାହିଁ। ଅପିଲକାରୀମାନଙ୍କ ଦ୍ବାରା ପ୍ରଦତ୍ତ ସ୍ବସ୍ୱୀକରଣ ଏବଂ ଉତ୍ତରଦାତାମାନଙ୍କ ଦ୍ବାରା ଉଠାଯାଇଥିବା ଆନ୍ତ୍ର ପ୍ରଦେଶ ଆବଶ୍ୟକ ଜମି (ହସ୍ତାନ୍ତରଣ ନିଷେଧ) ଅଧିନିୟମ, 1977 ପ୍ରଯୁଜ୍ୟ ନ ହେବା ସମ୍ବନ୍ଧୀୟ ଆଭିମୁଖ୍ୟକୁ ଏକକ ନ୍ୟାୟାଧୀଶ କିମ୍ବା ବିଭାଗୀୟ ଖଣ୍ଡପୀଠ—କେହି ମଧ୍ୟ ବିଚାର କରିନାହାନ୍ତି । ତେଣୁ, ବିଭାଗୀୟ ଖଣ୍ଡପୀଠଙ୍କ ଦ୍ବାରା ନୂତନ ଭାବେ ବିଚାର କରିବା ପାଇଁ ମାମଲାଟିକୁ ଉଚ୍ଚ ନ୍ୟାୟାଳୟକୁ ଫେରାଇ ପଠାଇବା ଉଚିତ ହେବାସାଧାରଣତଃ, କାର୍ଯ୍ୟାନୁଷ୍ଠାନର ଆରମ୍ଭ ବୈଧ ଥିଲା କି ନାହିଁ, ସେହି ପ୍ରଶ୍ନର ନିଷ୍ପତ୍ତି ମୂଳ କର୍ତ୍ତୃପକ୍ଷଙ୍କ ଦ୍ବାରା କରାଯିବା ଉଚିତ, ଏବଂ ଏହିପରି ନିର୍ଦ୍ଦେଶ ଏକକ ନ୍ୟାୟାଧୀଶ ଦେଇଥିଲେ। କିନ୍ତୁ, ଏତେ ଦୀର୍ଘ ସମୟ ଅତିବାହିତ ହୋଇଯାଇଥିବା ପରେ ମାମଲାଟିକୁ ପୁନର୍ବାର

ମୂଳ କର୍ତ୍ତୃପକ୍ଷଙ୍କ ନିକଟକୁ ପଠାଇବା ଉଚିତ ହେବ ନାହିଁ । ମକଦ୍ଦମାର ଦୀର୍ଘସୂତ୍ରିତାକୁ ହ୍ରାସ କରିବା ଦୃଷ୍ଟିରୁ, ମାମଲାଟିକୁ ପୁନଃ ବିଚାର ପାଇଁ ବିଭାଗୀୟ ଖଣ୍ଡପୀଠଙ୍କ ନିକଟକୁ ଫେରାଇ ପଠାଯାଉଛି ।

ଦେୱାନୀ ଆବେଦନ ଅଧିକାରିତା :ଦେୱାନୀ ଆବେଦନ ସଂଖ୍ୟା 13010-13019 of 1996.

ଆନ୍ତ୍ର ପ୍ରଦେଶ ଉଚ୍ଚ ନ୍ୟାୟାଳୟଙ୍କ ଦ୍ଵାରା W.A. ସଂଖ୍ୟା 860, 1015, 948/89, 560/90, 13874, 13875, 13876, 13877 ଏବଂ 16220/1992 ରେ 25.9.1995 ତାରିଖରେ ପ୍ରଦତ୍ତ ରାୟ ଏବଂ ଆଦେଶରୁ ।

ସହିତ

ସିଭିଲ ଅପିଲ ସଂଖ୍ୟା 2692-2693/1997 ।

ଅଲତାଫ୍ ଆହମଦ୍, ଅତିରିକ୍ତ ସଲିସିଟର ଜେନେରାଲ, ପି.ଏସ୍. ମିଶ୍ର ଏବଂ ଏଲ୍. ଡି. ନାଗେଶ୍ଵର ରାଓ, ବରିଷ୍ଠ ଅଧିବକ୍ତା; ଜି. ପ୍ରଭାକର, କେ. ରାମ କୁମାର (ଏନ୍.ପି.), ପି. ଭିତ୍ତଲ ରାଓ, ଶ୍ରୀମତୀ ସୁଧା ରୁପ୍ତା, ଶ୍ରୀମତୀ ଡି.ଭି. ପଦ୍ମା ପ୍ରିୟା—ବି. କାନ୍ତା ରାଓଙ୍କ ପକ୍ଷରୁ; ଏସ୍.ଏସ୍. ରାୟ—ଶ୍ରୀମତୀ ରାଖୀ ରାୟଙ୍କ ପକ୍ଷରୁ; ଏ.ଡି.ଏନ୍. ରାଓ, ଭି.ଜି. ପ୍ରଗାସନ, ଶ୍ରୀମତୀ ଅନସୂୟା ଏବଂ ଆର୍. ସଙ୍କାନ କୃଷ୍ଣନ ଉପସ୍ଥିତ ପକ୍ଷମାନଙ୍କ ପକ୍ଷରୁ ଉପସ୍ଥିତ ଥିଲେ ।

ନ୍ୟାୟାଳୟଙ୍କ ରାୟ ଅରିଜିଟ୍ ପଶାୟତ୍, ନ୍ୟାୟମୂର୍ତ୍ତିଙ୍କ ଦ୍ଵାରା ପ୍ରଦାନ କରାଯାଇଥିଲା ।

ଏହି ଅପିଲଗୁଡ଼ିକରେ ସମାନ ପ୍ରଶ୍ନ ସମ୍ପୃକ୍ତ ଥିବାରୁ, ସେଗୁଡ଼ିକ ଆନ୍ତ୍ର ପ୍ରଦେଶ ଉଚ୍ଚ ନ୍ୟାୟାଳୟଙ୍କ ବିଭାଗୀୟ ଖଣ୍ଡପୀଠଙ୍କ ରାୟ ବିରୁଦ୍ଧରେ ଦାଖଲ କରାଯାଇଛି । ଏହି ଅପିଲଗୁଡ଼ିକର ଉତ୍ତର କାରଣ ହୋଇଥିବା ଘଟଣାବଳୀ ନିମ୍ନପ୍ରକାର :

ଆନ୍ତ୍ର ପ୍ରଦେଶ ଆବଶିତ ଜମି (ହସ୍ତାନ୍ତର ନିଷେଧ) ଅଧିନିୟମ, 1977 (ସଂକ୍ଷେପରେ, ‘ହସ୍ତାନ୍ତର ନିଷେଧ ଅଧିନିୟମ’) ସହ ପଠିତ ଆନ୍ତ୍ର ପ୍ରଦେଶ (ଡେଲେଙ୍ଗାନା କ୍ଷେତ୍ର) ଭୂମି ରାଜସ୍ଵ ଅଧିନିୟମ, 1950ର ଧାରା 166(B) (ସଂକ୍ଷେପରେ, ‘ଭୂମି ରାଜସ୍ଵ ଅଧିନିୟମ’) ଅନୁଯାୟୀ ହାଇଦ୍ରାବାଦର ଜିଲ୍ଲାପାଳଙ୍କ ଦ୍ଵାରା କାର୍ଯ୍ୟାନୁଷ୍ଠାନ ଆରମ୍ଭ କରାଯାଇଥିଲା । ମୂଳ ଆବଶ୍ଵନପ୍ରାପ୍ତ ବ୍ୟକ୍ତିମାନଙ୍କ ସପକ୍ଷରେ କରାଯାଇଥିବା ଜମି ଆବଶ୍ଵନରେ ଅନିୟମିତତା ରହିଥିଲା ଏବଂ ସ୍ଵତନ୍ତ୍ର ଲୋନୀ ନିୟମାବଳୀ (ସଂକ୍ଷେପରେ, ‘ନିୟମାବଳୀ’) ରେ ନିର୍ଦ୍ଧାରିତ ବିଭିନ୍ନ ସର୍ତ୍ତ ଓ ନିବନ୍ଧନର ସ୍ପଷ୍ଟ

ଉଲ୍ଲଂଘନ ହୋଇଥିଲା ବୋଲି ଦର୍ଶାଇ ଏହି ସ୍ୱପ୍ରବୃତ୍ତ କାର୍ଯ୍ୟାନୁଷ୍ଠାନ ଗ୍ରହଣ କରାଯାଇଥିଲା । ମୂଳ ଆବେଦନପ୍ରାପ୍ତ ବ୍ୟକ୍ତିମାନଙ୍କ ଦ୍ୱାରା କରାଯାଇଥିବା ଜମି ହସ୍ତାନ୍ତର ବେଆଇନ ଥିଲା । ଶୈଖପେଟ ଗ୍ରାମର ବଞ୍ଚାରା ହିଲ୍ଡ ଅଞ୍ଚଳରେ ଅବସ୍ଥିତ ଉକ୍ତ ଜମି ଏକ ପ୍ରମୁଖ ଅଞ୍ଚଳରେ ରହିଥିଲା । ଭୂମି ରାଜସ୍ୱ ଅଧିନିୟମର ଧାରା 47 ଏବଂ 48ରେ ନିର୍ଦ୍ଧାରିତ ସର୍ତ୍ତାବଳୀର ଉଲ୍ଲଂଘନ ହୋଇଥିବାରୁ ଉକ୍ତ ଆବେଦନଗୁଡ଼ିକୁ ବାତିଲ କରାଯିବାକୁ ଥିଲା । ବୈଧ ନୋଟିସ ଜାରି କରାଯାଇଥିଲେ ମଧ୍ୟ କୌଣସି ଉତ୍ତର ମିଳିନଥିବାରୁ 18.12.1984 ତାରିଖରେ ଆବେଦନ ବାତିଲ ଆଦେଶ ପ୍ରଦାନ କରାଯାଇଥିଲା । କାରଣ ଦର୍ଶାଇବା ପାଇଁ ନୋଟିସ ପ୍ରଦାନ କରି ସମ୍ମୁଖପତ୍ରରେ ବିଜ୍ଞାପନ ମଧ୍ୟ ପ୍ରକାଶ କରାଯାଇଥିଲା, କିନ୍ତୁ ତାହାର ମଧ୍ୟ କୌଣସି ଫଳ ମିଳିନଥିଲା । ନିର୍ଦ୍ଧାରିତ ତାରିଖରେ ମଧ୍ୟ କୌଣସି ଉତ୍ତର ଦାଖଲ କରାଯାଇନଥିଲା । ଉକ୍ତ ଆଦେଶକୁ ଆନ୍ତ୍ର ପ୍ରଦେଶ ଉଚ୍ଚ ନ୍ୟାୟାଳୟର ଜଣେ ଏକକ ବିଚାରପୀଠଙ୍କ ସମ୍ମୁଖରେ ଆହ୍ୱାନ କରାଯାଇଥିଲା । ଉଭୟ ପକ୍ଷର ମତାମତକୁ ବିଚାରକୁ ନେଇ ମାନ୍ୟବର ଏକକ ବିଚାରପୀଠ ରିଟ୍ ଆବେଦନଗୁଡ଼ିକର ନିଷ୍ପତ୍ତି କରି, ଅନ୍ୟାନ୍ୟ ବିଷୟ ମଧ୍ୟରେ, ନିମ୍ନଲିଖିତ ନିର୍ଦ୍ଦେଶମାନ ପ୍ରଦାନ କରିଥିଲେ :

“କେବଳ ଏହି କାରଣରୁ ଯେ, ରିଟ୍ ଆବେଦନ ଦାଖଲ ହେବା ତାରିଖ ସୁଦ୍ଧା 30 ବର୍ଷ ଅତିବାହିତ ହୋଇଯାଇଛି, ତାହାର ଅର୍ଥ ଏହା ନୁହେଁ ଯେ, ବେସରକାରୀ ବ୍ୟକ୍ତିବିଶେଷ ଏବଂ ରାଜ୍ୟଙ୍କ ମଧ୍ୟରେ ଥିବା ପରସ୍ପର ବିରୋଧୀ ଦାବିଗୁଡ଼ିକ, ଯାହା ସମ୍ପୃକ୍ତ କର୍ତ୍ତୃପକ୍ଷଙ୍କ ବିଚାର ଆବଶ୍ୟକ କରେ, ସେଗୁଡ଼ିକ ଥିବା ସତ୍ତ୍ୱେ ମଧ୍ୟ କାର୍ଯ୍ୟାନୁଷ୍ଠାନ ସ୍ୱୟଂଚାଳିତ ଭାବରେ ସମାପ୍ତ ହୋଇଯିବ । ଆବେଦନକାରୀ ମାନଙ୍କ ସମ୍ମୁଖରେ ଆପତ୍ତିକୃତ ଆଦେଶକୁ ବାତିଲ କରାଯାଉଛି ଏବଂ ଆଜିଠାରୁ ଦୁଇ ମାସ ମଧ୍ୟରେ ଆବେଦନକାରୀମାନଙ୍କୁ ସମ୍ପୃକ୍ତ କର୍ତ୍ତୃପକ୍ଷଙ୍କ ସମ୍ମୁଖରେ ସେମାନଙ୍କର ଆପତ୍ତି ଦାଖଲ କରିବାକୁ ନିର୍ଦ୍ଦେଶ ଦିଆଯାଉଛି । ଅଧିନିୟମର ଧାରା 166-B ଅନୁଯାୟୀ ଆପତ୍ତି ଆହ୍ୱାନ କରି ସମ୍ମୁଖପତ୍ରରେ ବିଜ୍ଞପ୍ତି ଜାରି କରିଥିବା ସକ୍ଷମ କର୍ତ୍ତୃପକ୍ଷ ସେହି ଆପତ୍ତିଗୁଡ଼ିକୁ ଗ୍ରହଣ କରିବେ ଏବଂ ଆଇନ ଅନୁଯାୟୀ ଗୁଣଦୋଷ ଆଧାରରେ ସେଗୁଡ଼ିକର ନିଷ୍ପତ୍ତି କରିବେ।”

ଉକ୍ତ ଆଦେଶକୁ ବିଭାଗୀୟ ଖଣ୍ଡପୀଠଙ୍କ ସମ୍ମୁଖରେ ଚ୍ୟାଲେଞ୍ଜ କରାଯାଇଥିଲା । ବିଭାଗୀୟ ଖଣ୍ଡପୀଠ ଆପତ୍ତିକୃତ ରାୟରେ ଏହା ମତ ପ୍ରକାଶ କରିଥିଲେ ଯେ, ଯଦିଓ କାର୍ଯ୍ୟାନୁଷ୍ଠାନ ଆରମ୍ଭ କରିବା ପାଇଁ କୌଣସି ସମୟସୀମା ନିର୍ଦ୍ଧାରିତ ହୋଇନାହିଁ, ତଥାପି ଏହା ଯୁକ୍ତିଯୁକ୍ତ ସମୟ ମଧ୍ୟରେ

ହେବା ଆବଶ୍ୟକ; ତେଣୁ, ପ୍ରାୟ 30 ବର୍ଷ ପରେ ଆରମ୍ଭ କରାଯାଇଥିବା ଏପରି କାର୍ଯ୍ୟାନୁଷ୍ଠାନକୁ ବଜାୟ ରଖାଯାଇପାରିବ ନାହିଁ । ଏତେ ଦୀର୍ଘ ସମୟ ବିତିଯାଇଥିବା ପରିସ୍ଥିତିରେ ପକ୍ଷକାରମାନଙ୍କୁ ଶୁଣାଣି କରି ଜିଲ୍ଲାପାଳଙ୍କୁ ପୁନର୍ବାର ମାମଲାର ନିଷ୍ପତ୍ତି ନେବାକୁ ଅନୁମତି ଦେଲେ କୌଣସି ଉଦ୍ଦେଶ୍ୟ ସାଧିତ ହେବ ନାହିଁ ବୋଲି ଲକ୍ଷ୍ୟ କରାଯାଇଥିଲା । ସେହି ଅନୁଯାୟୀ, ବିଦ୍ବାନ ଏକକ ନ୍ୟାୟମୂର୍ତ୍ତିଙ୍କ ନିର୍ଦ୍ଦେଶକୁ ବାତିଲ କରି ବିବାଦୀୟ ବାତିଲ ଆଦେଶକୁ ମଧ୍ୟ ରଦ୍ଦ କରାଯାଇଥିଲା ।

ଆନ୍ତ୍ର ପ୍ରଦେଶ ରାଜ୍ୟ ଏବଂ ଏହାର କାର୍ଯ୍ୟକର୍ତ୍ତାମାନଙ୍କ ପକ୍ଷରୁ ଉପସ୍ଥିତ ବିଦ୍ବାନ ଅତିରିକ୍ତ ସଲିସିଟର ଜେନେରାଲ ଶ୍ରୀ ଅଲ୍ଲାଫ୍ ଆହମେଦ ଦାଖଲ କରିଥିଲେ ଯେ, ଦ୍ଵି-ନ୍ୟାୟମୂର୍ତ୍ତି ଖଣ୍ଡପୀଠ ଗ୍ରହଣ କରିଥିବା ଦୃଷ୍ଟିଭଙ୍ଗୀ ସ୍ଵତ୍ଵଭାବେ ଅସମର୍ଥନୀୟ ଭିତ୍ତିଭୂମି ଉପରେ ଆଧାରିତ । ଏହା ଦର୍ଶାଇବା ପାଇଁ ନିଷେଧ ଅଧିନିୟମ, 1977ର ଧାରା 3 ଉପରେ ନିର୍ଭର କରାଯାଇଥିଲା ଯେ, ସେହି ଧାରାରେ ଏକ ଆଇନଗତ ଧାରଣା ରହିଛି ଏବଂ ନିଷେଧ ଅଧିନିୟମ ଲାଗୁ ହେବା ପୂର୍ବରୁ ଓ ପରେ କରାଯାଇଥିବା ସମସ୍ତ ବଞ୍ଚନ ତାହାର ପରିସର ମଧ୍ୟରେ ଅନ୍ତର୍ଭୁକ୍ତ । ଉକ୍ତ ଅଧିନିୟମଟି 1977 ମସିହାରେ ପ୍ରଣୟନ କରାଯାଇଥିଲା । ଯେତେବେଳେ ବେଆଇନ ବଞ୍ଚନର ନିର୍ଦ୍ଦିଷ୍ଟ ଘଟଣାଗୁଡ଼ିକ କର୍ତ୍ତୃପକ୍ଷଙ୍କ ଦୃଷ୍ଟିକୁ ଆସିଲା, ସେତେବେଳେ 1981 ମସିହାରେ ଏକ ସ୍ଵତନ୍ତ୍ର କାର୍ଯ୍ୟବାହିନୀ ଗଠନ କରାଯାଇଥିଲା ଏବଂ ସମ୍ପୃକ୍ତ କର୍ତ୍ତୃପକ୍ଷଙ୍କ ନିଷ୍ପତ୍ତି ଆଧାରରେ ବଞ୍ଚନ ବାତିଲ କରିବା ପାଇଁ କାର୍ଯ୍ୟାନୁଷ୍ଠାନ ଆରମ୍ଭ କରାଯାଇଥିଲା । ପକ୍ଷକାରମାନଙ୍କୁ ଉପଯୁକ୍ତ ସୁଯୋଗ ପ୍ରଦାନ କରାଯାଇଥିଲା, କିନ୍ତୁ ସେମାନେ ତାହାର ସଦୁପଯୋଗ କରିନଥିଲେ । ନ୍ୟାୟସଙ୍ଗତ ବିଚାରକୁ ଦୃଷ୍ଟିରେ ରଖି ବିଦ୍ବାନ ଏକକ ନ୍ୟାୟମୂର୍ତ୍ତି ମାମଲାର ପୁନଃବିଚାର ପାଇଁ ଅନୁମତି ଦେଇଥିଲେ । ବିଦ୍ବାନ ଏକକ ନ୍ୟାୟମୂର୍ତ୍ତି ପ୍ରଦତ୍ତ ନିର୍ଦ୍ଦେଶକୁ ବାତିଲ କରିବା ପାଇଁ ଦ୍ଵି-ନ୍ୟାୟମୂର୍ତ୍ତି ଖଣ୍ଡପୀଠଙ୍କ ନିକଟରେ କୌଣସି କାରଣ ନଥିଲା, କାରଣ କେଉଁ ସମୟାବଧିକୁ ‘ଯୁକ୍ତିସଙ୍ଗତ ସମୟ’ କୁହାଯିବ, ତାହା ନିର୍ଦ୍ଧାରଣ ପାଇଁ କୌଣସି କଠୋର ସୂତ୍ର ହୋଇପାରେ ନାହିଁ । ବର୍ତ୍ତମାନ ମାମଲାର ତଥ୍ୟ ଏବଂ ପରିସ୍ଥିତିରେ, ଏହି କାର୍ଯ୍ୟାନୁଷ୍ଠାନ ବହୁ ବିଳମ୍ବରେ ଗ୍ରହଣ କରାଯାଇଛିବୋଲି କୁହାଯାଇପାରିବ ନାହିଁ ।

ଅନ୍ୟପକ୍ଷରେ, ଉତ୍ତରଦାତାମାନଙ୍କ ପକ୍ଷରୁ ଉପସ୍ଥିତ ବିଦ୍ବାନ ବରିଷ୍ଠ ଅଧିବକ୍ତା ଶ୍ରୀ ପି.ଏସ୍. ମିଶ୍ର ଦାଖଲ କରିଥିଲେ ଯେ, ନିଷେଧ ଅଧିନିୟମ)ର ବର୍ତ୍ତମାନ ମାମଲାର ତଥ୍ୟ ଉପରେ କୌଣସି ପ୍ରଯୋଗ ନାହିଁ । ଏହି ବଞ୍ଚନଗୁଡ଼ିକ ନିଜାମଙ୍କ ଦ୍ଵାରା ପ୍ରଣୀତ ନିୟମାବଳୀ ଅନୁଯାୟୀ କରାଯାଇଥିଲା । ନିଷେଧ ଅଧିନିୟମ କେବଳ ସରକାରଙ୍କ ଦ୍ଵାରା କରାଯାଇଥିବା ବଞ୍ଚନ କ୍ଷେତ୍ରରେ ହିଁ ପ୍ରଯୁଜ୍ୟ । ‘ବଞ୍ଚନ’ ଏବଂ ‘ସରକାର’ ଶବ୍ଦଗୁଡ଼ିକୁ ନିଷେଧ ଅଧିନିୟମର ଧାରା 2(1) ଏବଂ ଧାରା 2(2)ରେ

କ୍ରମଶଃ ସଂଜ୍ଞାୟିତ କରାଯାଇଛି । ଯଦ୍ୟପି ‘ଯୁକ୍ତିସଙ୍ଗତ ସମୟାବଧି’ ନିର୍ଦ୍ଧାରଣ କରିବା ପାଇଁ କୌଣସି କଠୋର ମାନଦଣ୍ଡ ହୋଇପାରେ ନାହିଁ, ତଥାପି କୌଣସି ପରିସ୍ଥିତିରେ ମଧ୍ୟ 30 ବର୍ଷ ସମୟକୁ ଯୁକ୍ତିସଙ୍ଗତ ସମୟାବଧି ବୋଲି କୁହାଯାଇପାରିବ ନାହିଁ ।

ଏହା ଦର୍ଶାଯାଇଥିଲା ଯେ, ନିଷେଧ ଅଧିନିୟମ ଅନୁଯାୟୀ ବଞ୍ଚିତ ଜମିର ହସ୍ତାନ୍ତର ଉପରେ ପ୍ରତିବନ୍ଧକ ରହିଛି, କିନ୍ତୁ ନିୟମାବଳୀରେ ଏପରି କୌଣସି ସର୍ତ୍ତ ନଥିଲା । ଏହି ଯୁକ୍ତିକୁ ଶ୍ରୀ ଅଲ୍ଲାଫ୍ ଆହମେଦ୍ 4.1.1953 ତାରିଖର ଏକ ପ୍ରମାଣପତ୍ର (ଯାହାର ଉଲ୍ଲେଖ ଦ୍ଵି-ନ୍ୟାୟମୂର୍ତ୍ତି ବିଶିଷ୍ଟ ଖଣ୍ଡପୀଠଙ୍କ ରାୟରେ କରାଯାଇଛି) ଉପରେ ନିର୍ଭର କରି ଖଣ୍ଡନ କରିଥିଲେ ଏବଂ ଦାଖଲ କରିଥିଲେ ଯେ, ଏପରି ହସ୍ତାନ୍ତର ଉପରେ ପ୍ରତିବନ୍ଧକ ରହିଥିଲା ।

‘ଯୁକ୍ତିସଙ୍ଗତ ସମୟାବଧି’ କେତେ ହେବ, ତାହା ସମ୍ପୃକ୍ତ ମାମଲାର ବାସ୍ତବିକ ତଥ୍ୟ ଏବଂ ପରିସ୍ଥିତି ଉପରେ ନିର୍ଭର କରେ। ସେହି ପ୍ରଶ୍ନର ନିର୍ଣ୍ଣୟ ପାଇଁ କୌଣସି ନିର୍ଦ୍ଦିଷ୍ଟ କିମ୍ବା ସାର୍ବଜନୀନ ସୂତ୍ର ହୋଇପାରେ ନାହିଁ । ସମୟାବଧି ଯୁକ୍ତିସଙ୍ଗତ କି ନୁହେଁ ବୋଲି ବିଚାର କରୁଥିବା ନ୍ୟାୟାଳୟ କିମ୍ବା କର୍ତ୍ତୃପକ୍ଷଙ୍କୁ ସେହି ପ୍ରଶ୍ନର ନିଷ୍ପତ୍ତି ନେବାବେଳେ ଆଖପାଖର ପରିସ୍ଥିତି ଏବଂ ଅନ୍ୟାନ୍ୟ ସମ୍ପୃକ୍ତ କାରକଗୁଡ଼ିକୁ ବିଚାରକୁ ନେବାକୁ ହେବ ।

‘ଗୁଜରାଟ ରାଜ୍ୟ ବନାମ ପଟେଲ ରାୟବ ନାଥା ଓ ଅନ୍ୟମାନେ’, AIR (1969) SC 1297 ମାମଲାରେ ଏହି ନ୍ୟାୟାଳୟ ମତ ପ୍ରକାଶ କରିଥିଲେ ଯେ, ଯେତେବେଳେ କୌଣସି ସମୟସୀମା ନିର୍ଦ୍ଦିଷ୍ଟ କରାଯାଇନଥାଏ, ସେତେବେଳେ ମଧ୍ୟ ସେହି କ୍ଷମତାର ପ୍ରୟୋଗ ଯୁକ୍ତିସଙ୍ଗତ ସମୟ ମଧ୍ୟରେ କରାଯିବା ଆବଶ୍ୟକ; ଏବଂ ଯୁକ୍ତିସଙ୍ଗତ ସମୟର ସୀମା ମାମଲାର ତଥ୍ୟ ଏବଂ ଯେଉଁ ଆଦେଶକୁ ପରିବର୍ତ୍ତନ କରିବାକୁ ଚାହାଯାଉଛି, ତାହାର ପ୍ରକୃତି ଆଧାରରେ ନିର୍ଦ୍ଧାରିତ ହେବ । ଦ୍ଵି-ନ୍ୟାୟମୂର୍ତ୍ତି ବିଶିଷ୍ଟ ଖଣ୍ଡପୀଠ ଏହି ଦିଗକୁ ବିଶେଷ ଭାବରେ ବିଚାରକୁ ନେଇଥିବା ପ୍ରତୀତ ହେଉନାହିଁ । ଏହା ସହିତ, ନିଷେଧ ଅଧିନିୟମର ପ୍ରଯୋଜ୍ୟତା ସମ୍ବନ୍ଧୀୟ ପ୍ରଶ୍ନ ଏବଂ ଧରାଯାଉ ଯେ ଉକ୍ତ ଅଧିନିୟମ ପ୍ରଯୁଜ୍ୟ ଥିଲା, ତେବେ କେତେ ସମୟ ମଧ୍ୟରେ କାର୍ଯ୍ୟାନୁଷ୍ଠାନ ଆରମ୍ଭ କରାଯିବା ଯୁକ୍ତିସଙ୍ଗତ ହୋଇଥାନ୍ତା, ସେହି ପ୍ରଶ୍ନକୁ ମଧ୍ୟ ବିଚାର କରାଯାଇନଥିଲା । ‘ଯୁକ୍ତିସଙ୍ଗତ’ ଶବ୍ଦର ସଠିକ୍ ଏବଂ ସର୍ବସମ୍ମତ ସଂଜ୍ଞା ଦେବା କଠିନ । ‘ଯୁକ୍ତି’ର ନିଷ୍ପତ୍ତି ବ୍ୟକ୍ତିବିଶେଷଙ୍କ ସ୍ଵଭାବ, ତାଙ୍କର ଚିନ୍ତାଧାରା ଏବଂ ସେ ଯେଉଁ ସମୟ ଓ ପରିସ୍ଥିତିରେ ଚିନ୍ତନ କରନ୍ତି, ସେହି ଅନୁଯାୟୀ ପରିବର୍ତ୍ତିତ ହୁଏ । ପୁରାତନ ଶାସ୍ତ୍ରୀୟ ତର୍କଶାସ୍ତ୍ର ଯେଉଁ ଯୁକ୍ତି ଉପରେ ଆଧାରିତ ଥିଲା, ତାହା ଆଜି ଏକ ଶିଶୁର ଖେଳନାର ଝୁଣୁଝୁଣୁ ଶବ୍ଦ ପରି ପ୍ରତୀତ ହୁଏ । ତଥାପି, ମାନବ ସମାଜକୁ ନିଜ ସାଧ୍ୟ ମଧ୍ୟରେ ଥିବା ଯୁକ୍ତିସଙ୍ଗତତାରେ ସନ୍ତୁଷ୍ଟ

ରହିବାକୁ ପଡ଼େ; ଏବଂ ଯେଉଁ କ୍ଷେତ୍ରରେ କୌଣସି ପ୍ରଚଳିତ ବିଧିଗତ ନିଜର ଉପଲବ୍ଧ ନଥାଏ, ସେଠାରେ ସାଧାରଣତଃ ପ୍ରତ୍ୟେକ ବିଶେଷ ମାମଲାରେ କ'ଣ 'ଯୁକ୍ତିସଙ୍ଗତ', ତାହା ନ୍ୟାୟାଧୀଶଙ୍କ ନିଷ୍ପତ୍ତି ହିଁ ନିର୍ଦ୍ଧାରଣ କରିଥାଏ । କିନ୍ତୁ ପ୍ରାୟତଃ 'ଯୁକ୍ତିସଙ୍ଗତତା' ବିଧିର ଜ୍ଞାନ ପରିସରଭୁକ୍ତ ଏକ ପ୍ରଶ୍ନ ହୋଇଥାଏ; ତେଣୁ ଏହାର ନିଷ୍ପତ୍ତି ନ୍ୟାୟାଳୟଙ୍କ ଦ୍ଵାରା କରାଯିବା ଉଚିତ । ଜଣେ ବିଦ୍ଵାନ ଲେଖକ ଅତ୍ୟନ୍ତ ସ୍ପଷ୍ଟ ଭାବରେ କହିଛନ୍ତି ଯେ, 'ଯୁକ୍ତିସଙ୍ଗତ' ଶବ୍ଦକୁ ଏକ ନିର୍ଦ୍ଦିଷ୍ଟ ଅର୍ଥ ଦେବାର ପ୍ରୟାସ, ସଂଖ୍ୟା ନୁହେଁ ଏପରି କିଛିକୁ ଗଣନା କରିବା ଏବଂ ସ୍ଥାନ ନୁହେଁ ଏପରି କିଛିକୁ ମାପିବା ପ୍ରୟାସ ସଦୃଶ । ବିଧି ଦୃଷ୍ଟିରୁ, 'ଯୁକ୍ତିସଙ୍ଗତ'ର ଅର୍ଥ ହେଉଛି, ସେହି ସମସ୍ତ ପରିସ୍ଥିତିକୁ ଦୃଷ୍ଟିରେ ରଖି ଯୁକ୍ତିସଙ୍ଗତ ଭାବରେ କାର୍ଯ୍ୟ କରିବା, ଯାହା ବିଷୟରେ ସେହି କାର୍ଯ୍ୟକାରୀ ବ୍ୟକ୍ତି ଜାଣିଥାନ୍ତି କିମ୍ବା ଜାଣିବା ଉଚିତ । (ଦେଖନ୍ତୁ, ଦିଲ୍ଲୀ ପୌର ନିଗମ ବନାମ ଜଗନ ନାଥ ଅଶୋକ କୁମାର ଓ ଅନ୍ୟଜଣେ, AIR (1987) SC 2316 ଏବଂ ଗୁଜରାଟ ଜଳ ଯୋଗାଣ ଏବଂ ପରିମଳ ବୋର୍ଡ଼ ବନାମ ଯୁନିଟ୍ ଇରେକ୍ଟର୍ସ (ଗୁଜରାଟ) ପ୍ରାଇଭେଟ୍ ଲିମିଟେଡ୍ ଓ ଅନ୍ୟଜଣେ, AIR (1989) SC 973) । ଲାବୁଶେର ବନାମ ଡସନ୍, (1872) L.R. 13 Eq. Cas. 325 ମାମଲାରେ ଲର୍ଡ଼ ରୋମିଲି, ଏମ୍.ଆର୍. ଯେପରି ମତ ପ୍ରକାଶ କରିଥିଲେ, ସମସ୍ତ ମାମଲାରେ ପୂର୍ବରୁ ହିଁ କ'ଣ 'ଯୁକ୍ତିସଙ୍ଗତ', ତାହା ନିଶ୍ଚିତ ଭାବରେ କହିବା ଅସମ୍ଭବ । ପ୍ରତ୍ୟେକ ମାମଲାରେ କ'ଣ ଯୁକ୍ତିସଙ୍ଗତ, ତାହା ନିଶ୍ଚୟ କରିବା ପୂର୍ବରୁ ସେହି ମାମଲାର ବିଶେଷ ତଥ୍ୟଗୁଡ଼ିକ ପ୍ରତିଷ୍ଠିତ ହେବା ଆବଶ୍ୟକ । 'ଯୁକ୍ତିସଙ୍ଗତ' ଏକ ଆପେକ୍ଷିକ ଶବ୍ଦ ହୋଇଥିବାରୁ, କୌଣସି ନିର୍ଦ୍ଦିଷ୍ଟ ମାମଲାର ତଥ୍ୟ ଓ ପରିସ୍ଥିତିକୁ ଦୃଷ୍ଟିରେ ରଖି, ଯାହା ଯୁକ୍ତିବୋଧର ନିର୍ଦ୍ଦେଶ ଅନୁଯାୟୀ ଯଥାର୍ଥ ଏବଂ ଅତ୍ୟଧିକ କିମ୍ବା ଅସଂଯତ ନୁହେଁ, ତାହାକୁ 'ଯୁକ୍ତିସଙ୍ଗତ' ବୋଲି କୁହାଯାଏ ।

ଏହା ଲକ୍ଷ୍ୟଶୀଳ ଯେ, ଉତ୍ତରଦାତାମାନେ ଜିଲ୍ଲାପାଳଙ୍କ ଦ୍ଵାରା ପ୍ରଦତ୍ତ ଆଦେଶଗୁଡ଼ିକର ଯଥାର୍ଥତାକୁ ଚ୍ୟାଲେଞ୍ଜ କରି ରିଟ୍ ଆବେଦନ ଦାଖଲ କରିଥିଲେ । ପୂର୍ବରୁ ଉଲ୍ଲେଖ କରାଯାଇଥିବାପରି, ବିଦ୍ଵାନ ଏକକ ନ୍ୟାୟମୂର୍ତ୍ତି ମୂଳ କର୍ତ୍ତୃପକ୍ଷଙ୍କୁ ସମସ୍ତ ବିବାଦୀୟ ପ୍ରଶ୍ନର ବିଚାର କରିବାକୁ ନିର୍ଦ୍ଦେଶ ଦେଇଥିଲେ । ଏହା ବିଧିର ଏକ ସୁପ୍ରତିଷ୍ଠିତ ସିଦ୍ଧାନ୍ତ ଯେ, କାର୍ଯ୍ୟାନୁଷ୍ଠାନ ବୈଧ ଭାବରେ ଆରମ୍ଭ କରାଯାଇଥିଲା କି ନାହିଁ, ସେହି ପ୍ରଶ୍ନର ନିଷ୍ପତ୍ତି କରୁଥିବା କର୍ତ୍ତୃପକ୍ଷ ଅଧିକାରିତା ସମ୍ବନ୍ଧୀୟ ପ୍ରଶ୍ନଗୁଡ଼ିକର ମଧ୍ୟ ବିଚାର କରିପାରିବେ ।

ଆମେ ଦେଖୁଛୁ ଯେ, ଦ୍ଵି-ନ୍ୟାୟମୂର୍ତ୍ତି ବିଶିଷ୍ଟ ଖଣ୍ଡପୀଠ ସମସ୍ତ ସମ୍ପୃକ୍ତ ପ୍ରସଙ୍ଗର ବିଚାର କରିନଥିଲେ ଏବଂ କେବଳ ବିଳମ୍ବ ପ୍ରଶ୍ନରେ ନିଜର ବିଚାରକୁ ସୀମିତ ରଖିଥିଲେ । ଅଧିକାରୀମାନଙ୍କ ଦ୍ଵାରା ବର୍ତ୍ତମାନ ଦିଆଯାଇଥିବା ବ୍ୟାଖ୍ୟା ଏବଂ ନିଷ୍ପେଧ ଅଧିନିୟମ ପ୍ରଯୁଜ୍ୟ ନୁହେଁ ବୋଲି

ଉତ୍ତରଦାତାମାନେ ଉଠାଇଥିବା ଯୁକ୍ତିଗୁଡ଼ିକୁ ବିଦ୍ଵାନ ଏକକ ନ୍ୟାୟମୂର୍ତ୍ତି କିମ୍ବା ଦ୍ଵି-ନ୍ୟାୟମୂର୍ତ୍ତି ବିଶିଷ୍ଟ ଖଣ୍ଡପୀଠ କେହି ମଧ୍ୟ ବିଚାର କରିନଥିଲେ । ଆମେ ଦେଖୁଛୁ ଯେ, ଦ୍ଵି-ନ୍ୟାୟମୂର୍ତ୍ତି ବିଶିଷ୍ଟ ଖଣ୍ଡପୀଠ ସମସ୍ତ ସମ୍ପୃକ୍ତ ପ୍ରସଙ୍ଗର ବିଚାର କରିନଥିଲେ ଏବଂ କେବଳ ବିଳମ୍ବ ପ୍ରଶ୍ନରେ ନିଜର ବିଚାରକୁ ସୀମିତ ରଖିଥିଲେ ଅତଏବ, ମାମଲାଟିକୁ ପୁନର୍ବିଚାର ପାଇଁ ଦ୍ଵି-ନ୍ୟାୟମୂର୍ତ୍ତି ବିଶିଷ୍ଟ ଖଣ୍ଡପୀଠଙ୍କ ନିକଟକୁ ଫେରାଇ ଦେବା ଉଚିତ ହେବ । ସାଧାରଣତଃ, କାର୍ଯ୍ୟାନୁଷ୍ଠାନ ବୈଧ ଭାବରେ ଆରମ୍ଭ କରାଯାଇଥିଲା କି ନାହିଁ, ସେହି ପ୍ରଶ୍ନର ନିଷ୍ପତ୍ତି ମୂଳ କର୍ତ୍ତୃପକ୍ଷଙ୍କ ଦ୍ଵାରା କରାଯିବା ଉଚିତ ଏବଂ ବିଦ୍ଵାନ ଏକକ ନ୍ୟାୟମୂର୍ତ୍ତି ମଧ୍ୟ ସେହିପରି ନିର୍ଦ୍ଦେଶ ଦେଇଥିଲେ । କିନ୍ତୁ, ଏତେ ଦୀର୍ଘ ସମୟ ବିତିଯାଇଥିବା ପରିସ୍ଥିତିରେ ମାମଲାଟିକୁ ପୁନର୍ବାର ମୂଳ କର୍ତ୍ତୃପକ୍ଷଙ୍କ ନିକଟକୁ ପଠାଇବା ଉଚିତ ବୋଲି ଆମେ ମନେ କରୁନାହିଁ । ମକଦ୍ଦମାର ଦୀର୍ଘସୂତ୍ରିତା କମାଇବା ଉଦ୍ଦେଶ୍ୟରେ, ଉପରୋକ୍ତ ଅନୁଯାୟୀ ଆମେ ମାମଲାଟିକୁ ପୁନର୍ବିଚାର ପାଇଁ ଦ୍ଵି-ନ୍ୟାୟମୂର୍ତ୍ତି ବିଶିଷ୍ଟ ଖଣ୍ଡପୀଠଙ୍କ ନିକଟକୁ ଫେରାଇ ଦେଉଛୁ । ପକ୍ଷକାରମାନଙ୍କୁ ସେମାନଙ୍କ ନିଜ ନିଜ ଦୃଷ୍ଟିଭଙ୍ଗୀକୁ ସମର୍ଥନ କରୁଥିବା ସମସ୍ତ ସମ୍ପୃକ୍ତ ତଥ୍ୟ ଉଚ୍ଚ ନ୍ୟାୟାଳୟ ସମ୍ମୁଖରେ ଉପସ୍ଥାପନ କରିବାର ସୁଯୋଗ ଦିଆଯିବ ଏବଂ ଉଚ୍ଚ ନ୍ୟାୟାଳୟ ସେହି ତଥ୍ୟଗୁଡ଼ିକୁ ଯଥୋଚିତ ଦୃଷ୍ଟିକୋଣରୁ ବିଚାର କରି ନିଜର ନିଷ୍ପତ୍ତି ପ୍ରଦାନ କରିବେ । ଆମେ ସ୍ପଷ୍ଟ କରୁଛୁ ଯେ, ମାମଲାର ଗୁଣବତ୍ତା ସମ୍ବନ୍ଧରେ ଆମେ କୌଣସି ମତ ପ୍ରକାଶ କରୁନାହିଁ । ସେହି ଅନୁଯାୟୀ ଆବେଦନଗୁଡ଼ିକର ସମାଧାନ କରାଯାଇଥାଏ । ପକ୍ଷମାନେ ନିଜ ନିଜ ଖର୍ଚ୍ଚ ବହନ କରିବେ ।

କେ. କେ. ଟି

ଆବେଦନଗୁଡ଼ିକର ସମାଧାନ କରାଯାଇଥିଲା ।

ଅସ୍ଵୀକରଣ

"ଉପଭାଷାରେ ଅନୁବାଦିତ ରାୟ କେବଳ ମକଦ୍ଦମାରେ ପକ୍ଷଭୁକ୍ତ ବ୍ୟକ୍ତିଙ୍କର ସୀମିତ ବ୍ୟବହାର ଏବଂ ତାଙ୍କ ଆଞ୍ଚଳିକ ଭାଷାରେ ବୋଧଗମ୍ୟ ହେବା ନିମନ୍ତେ ଉଦ୍ଦିଷ୍ଟ ଏବଂ ଅନ୍ୟ କୌଣସି ଉଦ୍ଦେଶ୍ୟ ନିମନ୍ତେ ଏହା ବ୍ୟବହାର କରାଯାଇନପାରେ । ସମସ୍ତ ବ୍ୟବହାରିକ ଏବଂ ସରକାରୀ ଉଦ୍ଦେଶ୍ୟ ନିମନ୍ତେ ରାୟର ଇଂରାଜୀ ସଂସ୍କରଣଟି ପ୍ରାମାଣିକ ବିବେଚିତ ହେବ ଏବଂ ସମସ୍ତ କାର୍ଯ୍ୟାନୁୟନ୍ତନ ଏବଂ ନିଷ୍ପାଦନ ନିମନ୍ତେ ଏହା ଉପଯୁକ୍ତ ବିବେଚିତ ହେବ ।"

ଭାଷାନ୍ତର:

ତପସ୍ଵିନୀ ବିଶ୍ଵାଳ, ଅନୁବାଦିକା,
ଓଡ଼ିଶା ଉଚ୍ଚ ନ୍ୟାୟାଳୟ, କଟକ ।